

SYSTEMATICKÁ KONTEXTOVÁ ANALÝZA PRÁVA

ÚVOD

Vymedzenie metodologického rámca a konkrétnych postupov, ktoré boli použité pri výskume, predstavuje nevyhnutnú súčasť akéhokoľvek vedeckého skúmania. Napriek tomu sa možno (nielen v záverečných prácach študentov právnických fakúlt) stretnúť s nedostatočnou špecifikáciou výskumných metód, na základe ktorých sú formulované závery vo vzťahu k analyzovaným výskumným otázkam, oslabujúc vedeckosť konkrétneho skúmania.

Právny výskum môže byť založený na rôznych vedeckých metódach patriacich predovšetkým do rámca “tradičného” **doktrinálneho výskumu** založeného na normatívnej analýze práva, alebo môže mať podobu **empirického výskumu**, ktorý umožňuje využitie rôznych empirických vedeckých metód, vrátane metód strojového učenia v právnom výskume.

Vzhľadom na tému projektu **VV-MVP-24-0038**, ktorou je **Analýza zodpovednosti za delikty páchané na Internetе pomocou metód strojového učenia**, sme sa v tejto publikácii rozhodli priblížiť metodologický rámec využívaný v tomto projekte, ktorý je reprezentovaný tzv. **metódou systematickej kontextovej analýzy práva**. V tejto publikácii bližšie popisujeme túto metódu, jej jednotlivé štádiá a približujeme možnosti jej využitia v právnom výskume v nadväznosti na naše doterajšie skúsenosti s jej implementáciou. Informácie obsiahnuté v tomto dokumente vychádzajú a sú bližšie rozpracované v príspevku Sokol, P. – Bachňáková Rózenfeldová, L. Perspektívy využitia metódy systematickej kontextovej analýzy v právnom výskume. In Forum Iuris Europaeum 13/2025/Nr. 2.

JUDr. Laura Bachňáková Rózenfeldová, PhD.
zodpovedná riešiteľka projektu

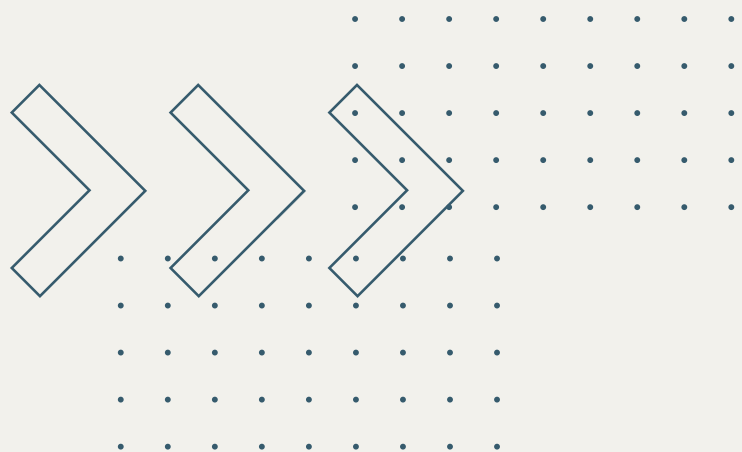

SYSTEMATICKÁ KONTEXTOVÁ ANALÝZA PRÁVA

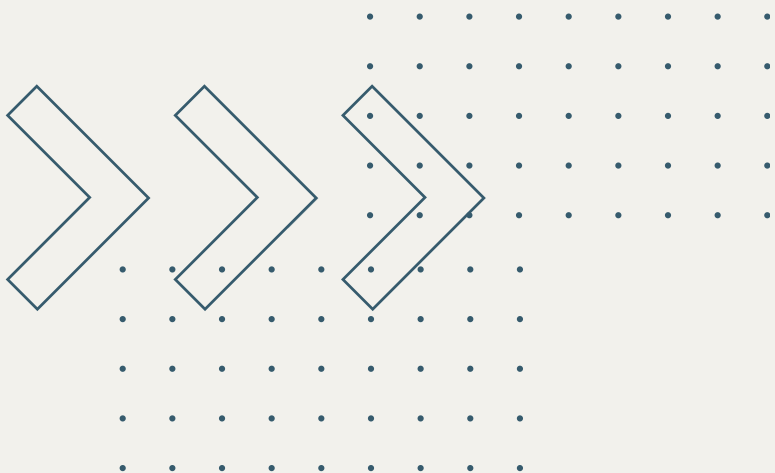
Systematická kontextová analýza práva (*systematic content analysis, SCA*) patrí ku kvantitatívnym metódam empirického výskumu.

SCA umožňuje **systematickú analýzu textov rôzneho druhu štandardizovaným spôsobom**. V právnom výskume prináša kvantitatívny pohľad na analyzované výskumné otázky reflektujú obsah právnych textov, ktoré sú predmetom skúmania v konkrétnom prípade, a umožňuje dosiahnutie exaktnejších a predovšetkým replikovateľných a opätovne verifikovateľných výsledkov bez ohľadu na osobu, ktorá výskum vykonáva.

SCA predstavuje metodickú, replikovateľnú techniku na kompresiu mnohých slov právneho textu do menšieho počtu obsahových kategórií na základe explicitných pravidiel kódovania (Weber, 1990). Umožňuje produkovať **kvalitatívne aj kvantitatívne výsledky** tým, že umožňuje výskumníkovi komprimovať (právny) text do menšieho počtu obsahových kategórií na základe explicitných pravidiel kódovania (Burns & Hutchinson, 2009). Poskytuje tak **objektívne a vedecky verifikovateľné** výsledky vyplývajúce z analýzy rôznych druhov textov, počínajúc prepismi rozhovorov až po právne texty vrátane právnych predpisov a súdnych rozhodnutí (Salehijam, 2018). V porovnaní s tradičným právnym výskumom, ktorý sa spravidla zameriava na analýzu konkrétneho súdneho rozhodnutia alebo menšieho počtu osobitne dôležitých rozhodnutí, táto metóda umožňuje preskúmanie väčšieho množstva podobne dôležitých rozhodnutí s cieľom identifikácie spoločných znakov, resp. všadeprítomných vzorcov (Hall & Wright, 2008).

ŠTÁDIA

- ① **STANOVENIE VÝSKUMNÝCH OTÁZOK ALEBO HYPOTÉZ**
- ② **IDENTIFIKÁCIA A ZBER ÚDAJOV**
- ③ **KÓDOVANIE PRÁVNEHO TEXTU**
- ④ **DÁTOVÁ ANALÝZA**
- ⑤ **FORMULÁCIA ZÁVEROV**

ŠTÁDIA

STANOVENIE VÝSKUMNÝCH OTÁZOK A HYPOTÉZ

- SCA môže byť použitá s cieľom zodpovedať výskumné otázky, resp. potvrdiť alebo vyvrátiť stanovené vedecké hypotézy **z rôznych právnych oblastí**
- tieto sa môžu zameriavať na **úzko formulované právne problémy** alebo **konkrétne právne inštitúty** a spôsob ich využitia v praxi, alebo môžu byť formulované širšie, napríklad s cieľom analyzovať **rozhodovacu prax konkrétneho štátneho orgánu** reflektujúc vymedzené ustanovenia určitého právneho predpisu alebo aplikovateľnej právnej úpravy ako takej
- SCA slúži na preskúmanie **skutočného stavu aplikácie práva** na základe analýzy vymedzenej vzorky právnych textov
- s tým súvisí hlavný nedostatok tejto metódy - nemožno skúmať skutočnosti, ktoré nie sú v analyzovanej vzorke právnych textov obsiahnuté
 - nie je možné hľadať odpoveď v dátach, v ktorých dané poznanie, resp. odpoveď obsiahnuté nie sú
 - súčasne ale platí, že v niektorých prípadoch bude aj absencia určitých skutočností v skúmaných právnych textoch signifikantná pre vyvodenie určitých právnych záverov

IDENTIFIKÁCIA A ZBER ÚDAJOV

- SCA možno použiť vo vzťahu k **akémukoľvek druhu právnej dokumentácie** (právna úprava, súdne alebo iné rozhodnutia, zmluvy, obchodné podmienky)
- podmienkou je **dostupnosť právneho textu**:
 - slovenské právne predpisy sú zverejňované v informačnom systéme verejnej správy **Slov-Lex** spravovanom Ministerstvom spravodlivosti SR
 - právne predpisy EÚ sú zverejňované v informačnom systéme **EUR-Lex** prevádzkovanom Úradom pre vydávanie publikácií EÚ
 - súdne rozhodnutia sú zverejňované príslušnou súdnou autoritou, ktorá ich vydáva (NS SR, ÚS SR, NSS SR), alebo Ministerstvom spravodlivosti SR na svojom webovom sídle
 - rozhodnutia iných štátnych orgánov zverejňujú samotné orgány, ktoré ich prijímajú, napr. Protimonopolný úrad SR, Úrad pre verejné obstarávanie, Úrad priemyselného vlastníctva SR (nie je to však pravidlom)
 - povinne zverejňované zmluvy sú zverejňované v **Centrálnom registri zmlúv**
 - obchodné podmienky sú spravidla voľne dostupné na webových sídlach subjektov, ktoré ich využívajú
- do úvahy prichádza aj možnosť využitia inštitútu **žiadosti o sprístupnenie informácií** podľa § 14 zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám (zákon o slobode informácií)
- okrem dostupnosti právnej dokumentácie je potrebné zohľadniť aj ďalšie skutočnosti, najmä možnosti vyhľadávania relevantného právneho textu v dostupných databázach, štruktúrovanosť údajov, technické spracovanie dokumentácie, spôsob stiahnutia identifikovaného právneho textu z databázy atď.
 - podmienkou je schopnosť **odôvodniť výber konkrétnej vzorky právneho textu** podrobenej analýze - vymedzením určitého časového obdobia, príslušných orgánov, stupňa rozhodovacej činnosti a pod.

- [illegible]

DÁTOVÁ ANALÝZA

- výstupom fázy kódovania právnych textov je **reprezentácia extrahovaných informácií vo vytvorenom datasete**
- tento dataset je podkladom pre ďalšiu analýzu, v ktorej možno využiť rôzne metódy od jednoduchej **štatistickej analýzy** až po zložitejšie **metódy strojového učenia**
- výber metód použitých v konkrétnom prípade je na výskumníkovi, ktorý musí zohľadniť viaceré skutočnosti, vrátane množstva kódovaného právneho textu (metódy strojového učenia často vyžadujú datasety obsahujúce väčšie množstvo právneho textu), povahy stanovených výskumných otázok a pod.
- podľa Sarkera (Sarker, 2021) rozdeľujeme metódy strojového učenia podľa toho, akú úlohu v rámci strojového učenia riešia, pričom pre účely analýzy právnych textov možno využiť:
 - a. **klasifikáciu objektov** – cieľom je zatriedenie objektov (napr. súdne rozhodnutia) podľa zvoleného kritéria (napr. podľa rozhodnutia súdu – vinný/nevinný).
 - b. **zhľukovanie (klastrovanie) objektov** – cieľom je oddelenie jednotlivých objektov záujmu (napr. rozhodnutí, zmlúv) do skupín bez toho, aby sme poznali výslednú skupinu (učenie bez učiteľa); to umožňuje napríklad určiť smerovania rozhodovacej činnosti súdov
 - c. **detekcia anomálií (outliers)** – cieľom je identifikácia tých objektov, ktoré predstavujú najväčší extrém od pomyselného priemeru naprieč všetkými skúmanými objektami a atribútmi, napríklad od ustálenej právnej praxe
 - d. **tvorba asociačných pravidiel** – cieľom je na základe objektov a ich atribútov identifikovať určité vlastnosti v správaní atribútov. Ak nastane atribút 1 a súčasne nastane atribút 2, potom s určitou pravdepodobnosťou nastane atribút 3. Napríklad ak zmluva obsahuje určitý typ vylúčenia zodpovednosti a jej predmet sa dotýka určitého plnenia, potom s určitou pravdepodobnosťou je zmluva uzavretá na dobu neurčitú.

FORMULÁCIA ZÁVEROV

- záverečná fáza SCA sa zameriava na **interpretáciu a diskusiu dosiahnutých výsledkov právne zrozumiteľným spôsobom**
- výsledky musia byť interpretované vo vzťahu k stanoveným výskumným otázkam a/alebo vedeckým hypotézam v kontexte príslušnej oblasti právneho výskumu, nakoľko výsledky získané prostredníctvom štatistickej analýzy alebo rôznych metód strojového učenia predstavujú špecifické hodnoty, ktoré **nemožno skúmať bez poskytnutia relevantného kontextu**
- tieto metódy nešpecifikujú význam získaných čísel ani spôsob ich interpretácie, ale nevyhnutnou je v tejto súvislosti **právna expertíza**

I. PRÍPADOVÁ ŠTÚDIA

IP addresses in the context of digital evidence in the criminal and civil case law of the Slovak Republic

SOKOL, Pavol. RÓZENFELDOVÁ, Laura. LUČIVJANSKÁ, Katarína. HARAŠTA, Jakub. In Forensic Science International: Digital Investigation, 2020, roč. 32, č. 5, art. no. 300918, s. 51–58. <https://doi.org/10.1016/j.fsidi.2020.300918>

Právny text podrobený analýze

398 rozhodnutí vnútroštátnych súdov (okresných súdov, krajských súdov, Najvyššieho súdu SR, Ústavného súdu SR) v civilných a trestných konaniach

Spôsob prístupu: automatizovaný právny systém právnych informácií ASPI

Spôsob selekcie:

- (1) výskyt pojmu „IP adresa“ v rozhodnutí,
- (2) použitie IP adresy ako dôkazu v konaní, a
- (3) časové obdobie prijatia rozhodnutia (2008 – 2019)

Výskumná otázka:

“Ktoré atribúty sú dôležité pre súd v prípade, ak sa spolieha na IP adresu ako na dôkaz v konaní? Ktoré skutočnosti sú relevantné pre rozhodnutie súdu? Aké dôkazné prostriedky týkajúce sa IP adresy sú posudzované v konkrétnych prípadoch?”

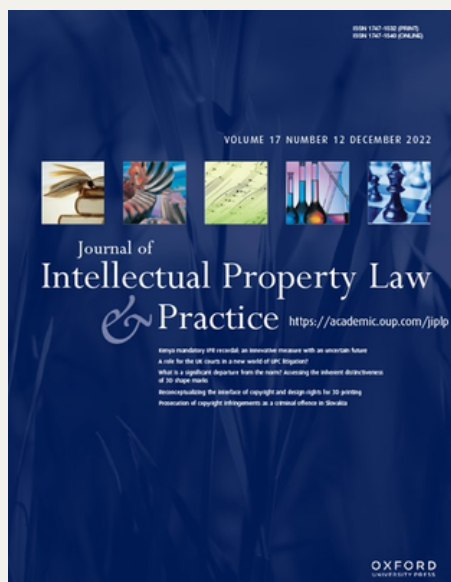
Atribúty:

- (1) metadáta: spisová značka, dátum začatia konania, dátum skončenia konania, typ konania (civilné/trestné), príslušný súd, povaha príslušného súdu, výsledok konania, počet výskytu pojmu IP adresa
- (2) binárne atribúty: špecifikácia IP adresy, konkretizácia zariadenia, zohľadnenie vzťahu osoby k zariadeniu, zohľadnenie možnosti prístupu iných osôb k zariadeniu
- (3) kategorické atribúty: priradenie IP adresy (k osobe / k zariadeniu, k osobe aj k zariadeniu / bez priradenia), typ zariadenia (domácnosť / práca / verejnosť / iné), dôkazné prostriedky (výsluch obvineného / výsluch svedkov / listinné dôkazy / vecné dôkazy / znalecký posudok)

Metódy:

metóda štatistickej korelácie, zhukovacie metódy

II. PRÍPADOVÁ ŠTÚDIA

Prosecution of copyright infringements as a criminal offence in Slovakia

BACHŇÁKOVÁ RÓZENFELDOVÁ, Laura. In Journal of Intellectual Property Law & Practice, 2022, roč. 17, č. 12, s. 1023–1031. <https://doi.org/10.1093/jiplp/jpac103>

Právny text podrobený analýze

112 rozhodnutí prvostupňových vnútroštátnych súdov v trestných konaniach, ktorých predmetom bol trestný čin porušovania autorských práv

Spôsob prístupu:

databáza rozhodnutí Ministerstva spravodlivosti SR

Spôsob selekcie:

výskyt odkazu na ustanovenie § 283 TZ

Výskumná otázka:

“Akým spôsobom sa pristupuje k stíhaniu prípadov porušení autorských práv v podmienkach Slovenskej republiky?”

Atribúty:

- (1) numerické atribúty: výška spôsobenej škody;
- (2) binárne atribúty: absencia odkazu na aplikovateľnú úpravu autorských práv, všeobecný odkaz na úpravu autorského práva, konkretizácia konkrétnych ustanovení úpravy autorského práva
- (3) kategorické atribúty: povaha skutkovej podstaty trestného činu (základná / kvalifikovaná), druh diela, ku ktorému boli porušené práva (dielo / umelecký výkon / zvukový záznam / zvukovo-obrazový záznam / rozhlasové vysielanie / televízne vysielanie / databáza), spôsobená škoda (malá / väčšia / značná / veľkého rozsahu), druh uloženého trestu alebo iný výrok rozhodnutia (trest odňatia slobody / peňažná pokuta / trest povinnej práce / trest prepadnutia majetku / trest prepadnutia veci / kombinácia)

Metódy:

jednoduchá štatistická analýza

III. PRÍPADOVÁ ŠTÚDIA

Cybersecurity contracts: a critical review

HUČKOVÁ, Regina. BACHŇÁKOVÁ RÓZENFELDOVÁ, Laura. SOKOL, Pavol. BRIŠKÁROVÁ, Soňa. In IDIMT-2023: New Challenges for ICT and Management. 31st Interdisciplinary Information Management Talks, 2023, s. 89–99. <https://doi.org/10.35011/IDIMT/2023-89>

Právny text podrobený analýze

158 zmlúv uzatváraných medzi povinnými osobami a súkromnými dodávateľmi služieb v oblasti kybernetickej bezpečnosti

Spôsob prístupu:

Centrálny register zmlúv

Spôsob selekcie:

- (1) časové obdobie (2020 – 2023)
- (2) názov zmluvy

Výskumná otázka:

„Aký je rozsah a povaha služieb kybernetickej bezpečnosti, ktorých poskytovanie povinným osobám sprostredkujú súkromní poskytovatelia služieb?“

Atribúty:

- (1) metadáta: identifikačné číslo zmluvy, povaha zmluvných strán, príjmy dosahované poskytovateľom služieb, dátum nadobudnutia účinnosti zmluvy
- (2) binárne atribúty: prítomnosť jednotlivých predmetov zmluvy formulovaných výskumníkom
- (3) numerické atribúty: doba účinnosti zmluvy, peňažné protiplnenie (suma / mesiac)

Metódy:

metóda štatistickej korelácie

IV. PRÍPADOVÁ ŠTÚDIA

Analýza rozhodnutí Úradu priemyselného vlastníctva SR týkajúcich sa zápisnej spôsobilosti ochranných známk

BACHŇÁKOVÁ RÓZENFELDOVÁ, L. In Duševné vlastníctvo : revue pre teóriu a prax v oblasti duševného vlastníctva. Roč. 26, č. 3-4 (2022), s. 6-30.

Právny text podrobený analýze

223 prvostupňových prieskumových rozhodnutí Úradu priemyselného vlastníctva SR týkajúcich sa prihlášok o zápis ochrannej známky, ktorých výsledkom bolo rozhodnutie o zamietnutí prihlášky podľa § 28 ods. 4 zákona č. 506/2009 Z. z. o ochranných známkach

Spôsob prístupu:

databáza rozhodnutí Úradu priemyselného vlastníctva SR

Spôsob selekcie:

- (1) časové obdobie kalendárneho roka 2021
- (2) predmet rozhodnutia - zamietnutie prihlášky ochrannej známky

Sledovaný cieľ:

preskúmanie odôvodnenia rozhodnutí ÚPV SR na účely identifikácie rozhodovacej praxe úradu, ako aj najčastejších chýb prihlasovateľov pri podávaní prihlášok ochranných známk, ktoré zakladajú aplikovateľnosť absolútnych dôvodov zamietnutia zápisu zo strany úradu

Atribúty:

- (1) metadáta: ID rozhodnutia, ID prihlášky ochrannej známky, dátum prijatia rozhodnutia, dátum podania prihlášky ochrannej známky, identifikácia prihlasovateľa
- (2) binárne atribúty: povaha prihlasovateľa ako FO/PO, štát sídla prihlasovateľa, informácia, či bol prihlasovateľ v konaní zastúpený, výrok rozhodnutia, dôvod zamietnutia prihlášky s odkazom na konkrétnu absolútnu výluk, povaha prihlasovaného označenia, prihlasované triedy tovarov a služieb

Metódy:

jednoduchá štatistická analýza

ZOZNAM LITERATÚRY

1. BURNS, Kylie. HUTCHINSON, Terry. The impact of “empirical facts” on legal scholarship and legal research training. In *The Law Teacher*, 2009, roč. 43, č. 2, s. 153—178. <https://doi.org/10.1080/03069400903004236>
2. HALL, Mark A. WRIGHT, Ronald F. Systematic content analysis of judicial opinions. In *California Law Review*, 2008, roč. 96, č. 1, s. 63—79.
3. SALEHIJAM, Maryam. The Value of Systematic Content Analysis in Legal Research. In *Tilburg Law Review*, 2018, roč. 23, č. 1—2, s. 36—38. <https://doi.org/10.5334/tilr.5>
4. SARKER, Ihsan H. Machine learning: Algorithms, real-world applications and research directions. In *SN Computer Science*, 2021, roč. 2, č. 3, art. 160. <https://doi.org/10.1007/s42979-021-00592-x>
5. WEBER, Robert. Basic content analysis. Roč. 49. Newbury Park: Sage, 1990. <https://doi.org/10.4135/9781412983488>

